

ВОЄННИЙ СТАН VS. СТАН ВІЙНИ. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВІДМІННІСТЬ ПОНЯТЬ

MARITAL STATE VS. STATE OF WAR. CHARACTERISTICS AND DIFFERENCES OF CONCEPTS

Нечитайло С.В., студентка I курсу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Письменна О.П., к.ю.н.,
доцент кафедри теорії, історії держави і права та філософії права
Донецький національний університет імені Василя Стуса

У роботі йдеться про характеристику воєнного стану та стану війни, розглядається питання того, чи є відповідні поняття тотожними або ж не є такими. За допомогою проведеного аналізу нормативно-правових актів було досліджено визначення воєнного стану, наслідки та особливості запровадження правового режиму воєнного стану. Детально опрацьовано й зазначено в статті обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, які застосовуються під час дії особливого правового режиму воєнного стану. У зв'язку з тим, що законодавчого закріплення визначення поняття «стан війни» наразі немає, був проведений пошук використання поняття «стан війни» в деяких нормативно-правових актах. Відповідно до знайдених нормативно-правових актів: Конституції України, Закону України «Про оборону України» зокрема, – у статті зроблено висновок з приводу того, чи є поняття «воєнний стан» та «стан війни» тотожними або ж не є такими. Варто зазначити, що в роботі здійснено порівняння деяких положень Основного Закону, Конституції України, з приводу особливостей оголошення стану війни. Також у статті досліджувалося питання щодо необхідності оголошення стану війни в Україні. Був проведений аналіз деяких міжнародних нормативно-правових актів: III Гаазької конвенції, Статуту Організації Об'єднаних Націй, Резолюції Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй: Визначення агресії зокрема, – задля надання відповіді на поставлене запитання. Під час опрацювання цього питання у роботі також зазначено думку експертів Міністра оборони України, Ганни Маляр, з приводу того, чи є наразі необхідність у запровадженні стану війни в Україні. Запропонованим у статті є удосконалення національної бази законодавства задля запобігання виникненню подальших суперечностей з цієї теми.

Ключові слова: «воєнний стан», «стан війни», «оголошення стану війни», «обмеження конституційних прав і свобод», «акт агресії».

In the article we are talking about the characterization of the marital state and the state of war, and we are examining the question of whether the corresponding provisions are identical or not. With the help of the analysis the regulatory acts were investigated the definition of the marital state, the specific aspects and consequences of the introduction of the legal regime of the marital state. Restriction on the constitutional human and citizen rights and liberties, as well as, rights and legal interests of legal entities, which are implemented during the marital state, was studied in detail and described in this article. In connection with the fact, that there is currently no legislative consolidation of the definition of the concept «state of war», a search was carried out to define, where in the regulatory acts the term is used. In accordance with laws and regulatory acts: the Constitution of Ukraine, Law of Ukraine «On Defence of Ukraine» in particular, – the article concludes whether the concepts of «the marital state», «state of war» are identical or not. It should be noted, that the article compares some provisions of the Constitution of Ukraine regarding the specific points of declaring a state of war. In addition to this, the article also explores the need to declare a state of war in Ukraine. An analysis of some international regulatory acts was conducted: the Convention (III) to the Opening of Hostilities, the Charter of the United Nations, the Resolution of the General Assembly of the United Nations: Definition of Aggression, in particular, – in order to answer the question. In the course of processing this question about whether there is a need to declare a state of war in Ukraine, the opinion of the Ex-Deputy Minister of Defence of Ukraine, Hanna Maliar, is mentioned. The article proposes to improve the national legal base to keep from occurring the further contradictions on this topic.

Key words: «marital state», «state of war», «declaring a state of war», «restriction on the constitutional rights and liberties», «act of aggression».

Уже більш ніж два роки триває повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Уже більш ніж два роки українці мужньо захищають власну державу. Уже 24 лютого 2022 року в Україні Указом Президента України № 64/2022 [1], затвердженням Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX [2] було введено воєнний стан строком на тридцять діб. Правовий режим воєнного стану триває й дотепер. Внаслідок запровадження воєнного стану українське суспільство відчуло на собі обмеження деяких конституційних прав і свобод. Актуальним починає ставати запитання «Чому в Україні попри запровадження воєнного стану, стан війни оголошенням не є?» Для пошуку відповіді на це запитання, а також на запитання «Якими є наслідки запровадження воєнного стану?», «Чи є тотожними поняття «воєнний стан» і «стан війни?» і було проведено відповідне дослідження. Сьогодні, беззаперечно, ця тема є актуальною, бо стосується безпосередньо кожного з нас. Надання відповідей на поставлені запитання запобігатиме виникненню суперечностей.

Сьогодні існує чимала кількість наукових робіт, що безпосередньо досліджують питання, які пов'язані з воєнним станом та станом війни. С. О. Кузніченко у своїй праці «Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану» [3] зосереджує увагу на одному з наслідків запровадження воєнного стану, а саме обмеження деяких конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У роботі зазначаються ті права і свободи людини, які під час дії воєнного стану обмеженими бути не можуть. Також відповідні положення розглядаються разом із абсолютними правами, що згадуються в Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Наслідки запровадження воєнного стану досліджуються в праці «Правові наслідки та обмеження в умовах воєнного стану» Я. Н. Лепіш [4]. А. І. Остапенко досліджено деякі питання правового регулювання оголошення стану війни у своїй аналогічно названій роботі [5]. Також у праці є розглянутим порядок оголошення стану війни відповідно до міжнародних нормативно-правових актів. У статті «Проблеми правового регулювання понять «воєнний стан», «стан війни», «воєнний час» (В. В. Топольницький, Б. М. Тичина) [6] розмежовуються відповідні поняття, є запропонованим власне визначення понять «стан війни» та «воєнний час» відповідно до опрацьованих нормативно-правових актів. Для того, щоб відокремити поняття «стан війни», «воєнний стан», проаналізувати процедуру оголошення стану війни необхідно звернути увагу на такі міжнародні нормативно-правові акти, як Статут ООН [7], III Гаазька конвенція [8], Резолюція Генеральної асамблеї ООН: Визначення агресії [9] зокрема. Важливим є узагальнення та конкретизація поглядів, які сформувались дотепер, що безпосередньо й висвітлюється в цій статті, задля запобігання подальшому виникненню суперечностей з цієї теми.

За часи незалежності України правовий режим воєнного стану вводився двічі. Уперше в Україні воєнний стан було введено Указом Президента України № 393/2018 [10], затвердженим Законом України від 26.11.2018 № 2630-VIII [11], із 14 години 00 хвилин 26 листопада 2018 року строком на 30 діб у зв'язку із черговим актом збройної агресії з боку РФ, що відбувся 25 листопада 2018 року в районі Керченської протоки проти кораблів Військово-Морських Сил Збройних Сил України, що мав важкі наслідки, іншими агресивними діями РФ в Азовському та Чорному морях, наявною загрозою широкомасштабного вторгнення збройних сил РФ в Україну, на тлі окупації РФ Автономної Республіки Крим та частини Донецької і Луганської областей, небезпекою державному суверенітету та незалежності України, її територіальній цілісності [10]. Більш ніж два роки триває повномасштабне вторгнення РФ на територію України. У зв'язку з військовою агресією РФ проти України вже 24 лютого 2022 року із 05 години 30 хвилин Указом Президента України № 64/2022, затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ, вдруге було введено воєнний стан строком на 30 діб. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться по всій території України або окремих її місцевостях у випадку збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Також додається, що введення воєнного стану передбачає надання відповідним органам, зокрема органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям, органам місцевого самоврядування повноважень, які є потрібними для відвернення загрози, відсічі збройній агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Також у визначенні вказано, що під час дії воєнного стану, можуть встановлюватись обмеження конституційних прав і свобод фізичних осіб, а також прав і законних інтересів юридичних осіб [12].

Про обмеження певних прав і свобод під час дії воєнного стану вказується безпосередньо в Конституції України. Таким чином, у ч. 2 ст. 64 зазначено перелік статей, у яких містяться права і свободи, які під час дії воєнного стану обмеженими бути не можуть. До переліку входять ст. 24 Конституції України («Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом»); ст. 25 Конституції України («Громадянин не може бути позбавлений громадянства та права змінити громадянство»); ст. 27 Конституції України («Кожна людина має невід'ємне право на життя»); ст. 28 Конституції України («Кожен має право на повагу до його гідності»); ст. 29 Конституції України («Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність»); ст. 40 Конституції України («Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатись до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів»); ст. 47 Конституції України («Кожен має право на житло»); ст. 51 Конституції України («Шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки й чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права й обов'язки в шлюбі та сім'ї»); ст. 52 Конституції України («Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним»); ст. 55 Конституції України («Права і свободи людини і громадянина захищаються судом»); ст. 56 Конституції України («Кожен має право на відшкодування за рахунок держави або органів місцевого самоврядування матеріальної чи моральної шкоди у випадках, визначених цією Конституцією»); ст. 57 Конституції України («Кожному гарантується право знати свої права та обов'язки»); ст. 58 Конституції України («Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавались законом як правопорушення»);

ст. 59 Конституції України («Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав»); ст. 60 Конституції України («Ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази»); ст. 61 Конституції України («Ніхто не може бути притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення»); ст. 62 Конституції України («Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено обвинувальним вирокком суду»); ст. 63 Конституції України («Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом») [13].

Тобто, зважаючи на положення викладені вище й на частину третю Указу Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та цю ж частину Указу Президента України № 393/2018 «Про введення воєнного стану в Україні», під час дії воєнного стану тимчасово можуть обмежуватись конституційні права і свободи людини і громадянина зазначені в: ст. 30 Конституції України («Кожному гарантується недоторканність житла»); ст. 31 Конституції України («Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції»); ст. 32 Конституції України («Ніхто не може зазнавати втручання в особисте і сімейне життя, крім випадків передбачених цією Конституцією»); ст. 33 Конституції України («Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, прав вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом»); ст. 34 Конституції України («Кожному гарантується право на свободу думки, слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань»); ст. 38 Конституції України («Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування»); ст. 39 Конституції України («Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи та демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування»); ст. 41 Конституції України («Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатись своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності»); ст. 42 Конституції України («Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом»); ст. 43 Конституції України («Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку вільно обирає або на яку вільно погоджується»); ст. 44 Конституції України («Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних та соціальних інтересів»); ст. 53 Конституції України («Кожен має право на освіту») [13].

Для розуміння прояву запровадження воєнного стану варто розглянути статтю 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», у якій зазначено заходи, що здійснюються під час воєнного стану. Відповідно з цього випливають обмеження, які можуть запроваджуватись під час дії воєнного стану для фізичних та юридичних осіб. Що стосується фізичних осіб, то можуть бути запроваджені такі обмеження, як 1) запровадження трудової повинності для працездатних осіб, які не залучені до роботи в оборонній сфері та захисту критичної інфраструктури та не заброньовані підприємствами, установами, організаціями на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли під час дії воєнного стану до суспільно корисних робіт; 2) запровадження комендантської години; 3) встановлення особливого режиму в'їзду та виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців, осіб без громадянства, а також

рух транспортних засобів; 4) перевірка документів у осіб, за необхідності проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу, вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України; 5) заборона проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів; 6) встановлення заборони або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан; 7) заборона торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі; 8) заборона громадянам, які перебувають на військовому чи спеціальному обліку в Міністерстві оборони України, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України, змінювати місце проживання (місце перебування) без дозволу військового комісара або керівника відповідного органу Служби безпеки України або Служби зовнішньої розвідки України, обмеження проходження альтернативної (невійськової) служби; 9) встановлення військово-квартирної повинності для фізичних і юридичних осіб з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового й начальницького складу правоохоронних органів, особового складу служби цивільного захисту, евакуйованого населення й розміщення військових частин, підрозділів, установ; 10) проведення евакуації населення у випадку виникнення або загрози виникнення надзвичайної ситуації, а також із зон збройних конфліктів; 11) інтернування, тобто примусове заселення громадян іншої держави, яка загрожує нападом чи здійснює агресію проти України. Щодо юридичних осіб можуть здійснюватись такі заходи 1) використання потужностей та трудових ресурсів підприємств, установ, організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінення режиму їхньої роботи тощо; 2) примусове відчуження майна, що перебуває в приватній або комунальній власності, вилучення майна державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавання про це відповідних документів установленого зразка; 3) порушення в порядку, визначеному Конституцією України та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету та територіальної цілісності держави, підризу її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни та насильства, на розпалювання міжетнічної, расової або релігійної ворожнечі, посягання на стійкість критичної інфраструктури, права і свободи людини, здоров'я населення; 4) вилучення в підприємств, установ та організацій всіх форм власності, окремих громадян електронного комунікаційного обладнання, телевізійної, відео- та аудіоапаратури, комп'ютерів, а також у разі потреби інших технічних засобів зв'язку; 5) вилучення в підприємств, установ та організацій навчальної та бойової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, сильнодіючих отруйних хімічних речовин; 6) зменшення запасів небезпечних хімічних речовин, вибухо- і пожежонебезпечних речовин на об'єктах підвищеної небезпеки; 7) видавання розпоряджень (наказів) про відсторонення від роботи керівників підприємств, установ, організацій без збереження заробітної плати за неналежне виконання ними обов'язків та видавання розпоряджень (наказів) про призначення виконувачів обов'язків керівників підприємств, установ, організацій на час дії правового режиму воєнний стан [12].

Проаналізувавши визначення воєнного стану в чинному законодавстві, наслідки запровадження такого правового режиму виникає питання, чи можна отожднювати поняття «воєнний стан» і «стан війни». Для з'ясування варто розглянути й пояснення того, що називають станом війни. Варто зазначити, що законодавчо закріпленого визначення поняття стану війни наразі немає. Тим не менш, про стан війни згадується в п. 19 ч. 1 ст. 106 Конституції

України, де зазначені повноваження Президента України. Відповідно до Основного Закону Президент України вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та в разі збройної агресії проти України приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України формувань [13]. Варто додати, що пункт 19 частини 1 статті 106 розміщений в редакції Закону № 742-VII від 21.02.2014. У редакції до 21.02.2014 пункт 19 частини 1 статті 106 Конституції України значався таким чином: Президент України вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та приймає рішення про використання Збройних Сил України в разі збройної агресії проти України [13]. Із зазначених вище положень можемо робити висновок, що умови для внесення Президентом України подання до Верховної Ради України про оголошення стану війни дещо змінилися. Відповідно до редакції Конституції України до 21.02.2014 внесення Президентом України відповідного подання до Верховної Ради України було можливим виключно у випадку збройної агресії проти України. Відповідно до поточної редакції не вказується, що Президент України вносить подання про оголошення стану війни до Верховної Ради України у випадку збройної агресії проти України. Незмінним є повноваження Президента України щодо прийняття рішення про використання Збройних Сил України у випадку збройної агресії проти України. Доданими до цього пункту в поточній редакції є інші, утворені відповідно до законів України формування, які можуть бути використаними в разі збройної агресії проти України.

Поняття стану війни згадується й у статті 4 Закону України «Про оборону України». Відповідно до Закону в разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну Президент України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, застосування збройних сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, подає його до Верховної Ради України на схвалення чи затвердження, а також вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни [14]. Відповідно до частини 3 цієї ж статті Закону України «Про оборону України» вказується, що з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій настає воєнний час, який закінчується в день і час припинення стану війни [14]. Проте й у цих положеннях немає визначення стану війни. Натомість є вказаним, але не визначеним законодавцем, поняття воєнний час, яке можна охарактеризувати як час (період), який настає з моменту оголошення стану війни та закінчується в день і час припинення стану війни.

Варто згадати, що законопроект № 7114 «Про оголошення стану війни» [15] було внесено до Верховної Ради України Президентом України 24 лютого 2022 року. Тексту законопроекту в доступі наразі немає. На офіційному веб-порталі Верховної Ради України у веб-архіві розміщено лише картку законопроекту.

Зрозумілим є те, що поняття стану війни та воєнний стан тотожними не є, оскільки в нормативно-правових актах поняття все ж розмежовуються. Тоді виникає наступне питання: «Чому в Україні не є оголошеним станом війни?» Натомість воєнний стан в Україні продовжується і триває дотепер.

Відповідно до статті 1 III Гаазької конвенції (18 жовтня 1907 року) про початок воєнних дій сторони, що воюють, визнають, що бойові дії між ними не повинні розпочинатися без попереднього та наявного попередження або у формі оголошення війни, або у вигляді ультиматуму з умовним оголошенням війни [8]. Згідно зі статтею 2 цієї ж Конвенції про існування стану війни має бути негайно повідомлено нейтральні держави, що також може бути передано телеграфом. Тим не менш, нейтральні держави не можуть посилатися на відсутність повідомлення, якщо чітко встановлено, що вони знали про існування війни [8]. Також необхідно зазначити, що відповідно до визначення агресії, що прийняте на 29-тій сесії Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй, оголошення війни не

є актом самозахисту для агресора та не може вважатися фактом, що перетворює незаконну війну на таку, що є правомірною (згідно зі статтею 51 Статуту ООН) [16, с. 14]. Ексзаступниця міністра оборони України Ганна Маляр також зазначає, що необхідності в прийнятті деякого спеціального закону або указу про оголошення стану війни немає. Політикиня додає, що саме факт вторгнення військ іноземної держави на територію України, факт окупації і є агресією, а звичайною розмовною, побутовою мовою – війною [18]. Підкріплюються ці положення Резолюцією Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй: Визначення агресії. Відповідно до статті 3 Резолюції будь-яка з наступних дій, незважаючи на те, чи оголошений стан війни, чи ні, повинна за умови дотримання й відповідно до статті 2 кваліфікуватись як акт агресії: 1) вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-якої військової окупація, навіть тимчасова, як результат такого вторгнення чи нападу або анексія з використанням сил території іншої держави або її частини; 2) бомбардування збройними силами держави проти території іншої держави або використання будь-якої іншої зброї державою проти території іншої держави; 3) блокування портів або узбережжя держави збройними силами іншої держави; 4) напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили або морський чи повітряний флот іншої держави; 5) використання збройних сил однієї держави, які розташовуються поза межами іншої держави зі згодою держави, що приймає, всупереч умовам, які передбачені угодою або будь-яке продовження їхньої присутності на території після припинення дії угоди; 6) дія держави, що полягає в дозволі на використання власної території, яку вона надала в розпорядження іншій державі, щоб використовувати для здійснення акту агресії проти третьої держави; 7) відправлення державою або від імені держави збройних банд, груп, нерегулярних формувань або найманців, які здійснюють дії збройних сил проти іншої держави такого характеру, як дії, що названі вище, або їх суттєва участь у них [9]. Зважаючи на зазначені вище положення міжнародних нормативно-правових актів, можна зробити висновок, що оголошує стан війни

державою-агресором. Тому надати відповідь на поставлене запитання: «Чому в Україні не є оголошеним стан війни?» можна таким чином: відповідно до міжнародних нормативно-правових актів, III Гаазької конвенції про початок воєнних дій, Резолюції Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй: Визначення агресії, Статуту Організації Об'єднаних Націй зокрема, обов'язок оголосити війну покладається на державу-агресора.

1. Отже, в Україні станом на сьогодні є запровадженим воєнний стан. На законодавчому рівні є закріпленим визначення поняття «воєнний стан». Також передбачено наслідки запровадження воєнного стану. Серед наслідків чітко прослідковуються обмеження конституційних прав і свобод фізичних осіб, а також прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії відповідних обмежень.

2. Відкритим залишається питання щодо визначення стану війни. На законодавчому рівні відповідного пояснення значення поняття «стан війни» немає. Проте «стан війни» згадується в деяких нормативно-правових актах, у Конституції України, Законі України «Про оборону України» зокрема. У зв'язку з тим, що законодавчо закріпленого визначення поняття «стан війни» наразі немає, виникає проблема в розмежуванні понять «стан війни» і «воєнний стан». Крім цього, постає питання, чому стан війни в Україні не є оголошеним.

3. «Стан війни» та «воєнний стан» не є тотожними, оскільки в нормативно-правових актах ці поняття все ж розмежовуються.

4. Проаналізувавши міжнародні нормативно-правові акти, можна дійти до висновку, що обов'язок оголосити стан війни покладається на державу-агресора. Тому стан війни в Україні оголошеним не є. Також у Резолюції Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй: Визначення агресії, чітко зазначаються дії, які незважаючи на те, чи є оголошеним стан війни, чи не є оголошеним, кваліфікуються як акт агресії.

5. Тому доцільним є вдосконалення національного законодавства з питань визначення поняття «стан війни» для чіткого розмежування понять «стан війни» та «воєнний стан» та подальшого уникнення суперечностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24 лютого 2022 р. № 2102-IX. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
3. Кузниченко С. О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. С. 32–36. <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.6>
4. Лепіш Н. Я. Правові наслідки та обмеження в умовах воєнного стану. *Матеріали наукового семінару. Конституційні права і свободи людини і громадянина в умовах воєнного стану*. 2022. С. 137–142.
5. Остапенко А. І. Деякі питання правового регулювання оголошення стану війни. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) Одеса: Гельветика, 2022. С. 370–373.
6. Топольницький В. В., Тичина Б. М. Проблеми правового регулювання понять «воєнний стан», «стан війни» та «воєнний час». *Правова позиція*, № 4 (25). 2019. С. 91–99. <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-4-91-99>
7. United Nations Charter. 26.06.1945. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>
8. Convention (III) relative to the Opening of Hostilities. The Hague. 18.10.1907. URL: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/hague-convention-iii-1907/preamble?activeTab=undefined>
9. Definition of Aggression. United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX). 14.12.1974. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/instreet/GAres3314.html>
10. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 28 листопада 2018 р. №393/2018. / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/2018/ed20181128#Text>
11. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 26 листопада 2018 р. № 2630-VIII. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2630-19#n5>
12. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
13. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
14. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1933-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
15. Про оголошення стану війни: Проект Закону України від 24 лютого 2022 р. № 7114-IX. Available at: https://web.archive.org/web/20220413044605/http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73873
16. Кириченко С. О., Лобко М. М., Семененко В. М. Щодо питання правового режиму воєнного стану і стану війни. *Наука і оборона* 2'2019. 2019. С. 9–16.
17. Чи повинна була Україна «офіційно оголосити війну» Росії? URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/29569/2022-05-27-chy-povynna-bula-ukraina-ofitsiyno-ogolosyty-viynu-rosii/>